

2014-05-02
IDN 2014-05-20

Handläggare
Elvy Löfvenberg
Telefon: 08 508 27 858

Till
Idrottsnämnden

Konstgräsplaners hälso- och miljörisker

Svar på skrivelse från Mehdi Oguzsoy (V)

Förvaltningens förslag till beslut

Som svar på skrivelsen hänvisar idrottsnämnden till förvaltningens tjänsteutlåtande.

Olof Öhman
Förvaltningschef

Robert Sköld
Avdelningschef

Sammanfattning

Tjänsteutlåtandet behandlar en skrivelse från Mehdi Oguzsoy (V) om miljö- och hälsorisker med byggmaterialet i konstgräsplaner. Svaret tar upp problemet med att bedöma riskerna med granulat av plast och syntetiskt gummi, vanligtvis återvunnet material. Påverkan från grässtrån av plast och underliggande gummimatta bedöms som marginell.

Förvaltningens policy vid upphandling har varit att följa Naturvårdsverkets rekommendationer för känslig markanvändning, oavsett granulatets ursprung.

De risker som kan finnas är spridningen av granulat, med höga halter av miljö- och hälsofarliga ämnen, till kringliggande luft, marker och vattendrag. Stora mängder granulat kommer att tillföras under konstgräsplanernas livslängd. De ämnen som ska bevakas, och som också anges som utfasningsämnen eller riskminskningsämnen i för-

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1 to the text that you want to appear here.

slaget till kemikalieplan för Stockholm, är polyaromatiska kolväten (PAH), tungmetaller, ftalater och produkter med nanomaterial. Luktproblem har rapporterats både för planer inomhus och utomhus. Förvaltningen har haft två allvarligare klagomål rörande lukt och damm i Spånga inomhushall.

Uppföljningen vid leverans av granulat är särskilt viktig, eftersom det förekommer återvunnen plast och gummi med olika ursprung i granulatframställningen. Naturvårdsverkets generella riktvärden för förorenad mark, rapport nr. 5976 för känslig markanvändning, används vid bedömningen.

Skrivelsen

Tjänsteutlåtandet behandlar en skrivelse från Mehdi Oguzoy (V) om miljö- och hälsorisker med byggmaterialet i konstgräsplaner, se *bilaga*.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av driftavdelningen.

Förvaltningens synpunkter

Anläggandet av konstgräsplaner startade i större skala 2002/2003. Idrottsnämnden förfogar idag över cirka 70 planer och ytterligare planer är under uppbyggnad. Under denna 10-årsperiod har byggmaterialet förändrats och medvetenheten om hälso- och miljöskadligt innehåll har ökat hos beställare och entreprenörer. Det är idag mycket lättare att få innehållsdeklarationer, säkerhetsdatablad och analysresultat för byggmaterialet till konstgräs.

Konstgräs består av en markbädd med dränering, och ofta med en gummimatta som läggs på bädden och därpå en matta med grässtrån av plast. Mattan fylls sedan med sand eller sand i kombination med granulat av syntetiskt gummi eller plast. Det vanligaste är att granulatet tillverkas av återvunnet syntetiskt gummi eller plast. Plasten i grässtråna är i regel av polyeten, mattan av gummi och granulatet av plast eller gummi med olika ämnessammansättningar.

Det är innehållet i *granulatet* som förvaltningen har inriktat sig på för att få en bättre kontroll ur miljö- och hälsosynpunkt. Granulatet utgör en sammantaget mycket stor yta som exponeras mot användare och möjliggör urlakning till luft, mark och vatten.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1 to the text that you want to appear here.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1 to the text that you want to appear here.

Ämnen som kan ha cancerframkallande, arvs massepåverkande och reproduktionsstörande egenskaper på lång sikt. I underhållet av konstgräset måste dessutom granulatet fyllas på under konstgräsmattans livslängd. Ett antal ton granulat tillförs varje år på stadens fotbollsplaner.

Förvaltningen har sedan 2005 valt att anlägga planer med nytillverkat syntetiskt gummi, så kallat EPDM, som inte innehåller polycykliska aromatiska kolväten, PAH. Dock kan halterna av tungmetaller vara höga, exempelvis zink. I dag är det i första hand granulat av plast som används, men en återgång till SBR gummi kan bli aktuellt då leverantören kan garantera att granulatet inte innehåller PAH och/eller höga halter tungmetaller. Med nya behandlingsmetoder och ett förbud mot PAH i däcktillverkningen kan halterna av PAH och tungmetaller vara låga.

Plasten i grässtråna är nedbrytbar och gummimattan, som ofta tillverkas av återvunna däck, har relativt granulatet en liten avgivningsyta. Mattan ligger stilla och kommer inte i beröring med användaren av konstgräset.

Krav och policy

Förvaltningens inriktning har sedan starten varit att följa försiktighetsprincipen i val av material till konstgräs. Enligt Kemikalieinspektionens rekommendationer ska återvunnet gummi från däck inte användas som granulat i konstgräsplaner. Förvaltningen har dock sedan 2006 valt att utgå från Naturvårdsverkets föreskrifter för känslig mark, vilket bland annat innebär att även material från återvunna däck kan användas, förutsatt att det kan visas att Naturvårdsverkets kriterier för känslig mark inte överskrids. De senaste åren har marknaden anpassat sig till dessa krav på granulat. Dock bör förvaltningen ha som princip att kontrollera granulatet vid leverans, då den återvunna ”råvaran” kan ha olika ursprung och sammansättning.

Miljöförvaltningen har i dagsläget inga särskilt ställda krav på anläggande av konstgräs i Stockholm. I förslaget till Stockholm stads kemikalieplan för 2014-2019 finns däremot angivet utfasningsämnen, prioriterade riskminskningsämnen samt lokala fokusämnen för Stockholm.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1 to the text that you want to appear here.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1 to the text that you want to appear here.

Marknaden använder bland annat tysk standard vid redovisning av innehållet i produkterna, granulatet, vilket accepteras i upphandlingarna. Tysklands krav och analysmetoder bedöms vara applicerbara på svenska förhållanden.

Risker

Lokala mark- och vattenförhållanden, val av ifyllnadsmaterialets sammansättning, dess kornstorlek och ålder bedöms som relevant i en riskbedömning för konstgräs. I tidigare gjorda lakstudier på granulat från återvunna däck bedöms riskerna vara försumbara.

För användning av konstgräs inomhus råder speciella förhållanden. Det kan förekomma problem med lukt och damm, en plan inomhus spolats inte igenom av nederbörden utan måste tvättas regelbundet.

Klagomål och hälsobesvär

För förvaltningen kända klagomål/hälsobesvär kommer från Spånga fotbollshall. Ett fall rör skolelever som mått illa av lukten i hallen. Det andra är från elektriker som klagat på mycket höga dammhalter de dagar de utfört arbeten i hallen. Det senare klagomålet har skett efter bytet 2013 till ny matta och granulat.

Idrottsförvaltningens miljökrav vid anläggande av konstgräs

I det följande citeras ur ”Program avseende anläggande av två 7-manna konstgräsfotbollsplaner på Eriksdals bollplan”.

”Anläggandet av konstgräsplanen och övriga markarbeten ska utföras i enlighet med idrottsförvaltningens Program för miljöanpassat byggande.

Värdena på innehållet i gummigranulatet alternativt termoplasten får inte överskrida de generella riktvärdena för förorenad mark enligt Naturvårdsverkets rapport 5976.

Gummigranulatets/termoplastens innehåll och ursprung ska redovisas. Entreprenören ska i samband med anbudslämningen skriftligen via byggvarudeklarationer och/eller säkerhetsblad intyga att gummigranulatet/termoplasten är fritt från hälsovådliga ämnen. Stor vikt läggs på att inga skadliga emissioner avges även när det gäller konstgräs och sviktpad samt att hela produkten är lätt att återvinna.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1 to the text that you want to appear here.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1 to the text that you want to appear here.

VA-ledningar med PVC ska undvikas.

Eventuella markföroreningar ska saneras. Anmälan om miljöfarlig verksamhet (sanering) ska göras till Stockholms miljöförvaltning när förorening påträffas. Massor som anskaffas för utfyllning får inte innehålla högre halter av föroreningar än vad som anges i Naturvårdsverkets generella riktvärden för förorenad mark, rapport nr. 5976 (KM – känslig markanvändning). Analysprotokoll ska redovisas vid leverans av massor”.

Bilaga

Skrivelse från Mehdi Oguzsoy

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1 to the text that you want to appear here.